

Statsforvalteren i Innlandet
Postboks 987
2604 Lillehammer
sfinpost@statsforvalteren.no

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

01.02.22

Tiltaksplan for jordbruket i Innlandet 2022-2024, referanse 2021/12 552, høringsuttalelse

Jordvernalliansen i Innlandet er dannet av en rekke organisasjoner innen landbruk, miljø og fagbevegelse, og arbeider for bevaring av dyrket mark og matjord, og mot en stadig forverring av norsk sjølforsyningsgrad og matsikkerhet. Alliansen består blant annet av LO, Naturvernforbundet, Bondelaget, Natur og Ungdom, Bonde- og Småbrukarlaget, Kokkenes Mesterlaug og Bygdeungdomslaget.

I Norge er kun 3 prosent av landarealet dyrket mark. Dermed er det nok av andre arealer å bygge på i Norge. Det tar minst 1000 år å danne et ti centimeters lag med matjord. Matjord er dermed i praksis en ikke-fornybar ressurs. Den gode matjorda danner grunnlag for jordbruket som vi har i dag. Nydyrking på dårligere arealer vil ikke gi samme grunnlag for matproduksjon. Med en voksende befolkning må vi både ivareta den gode matjorda vi har, og i tillegg drive aktiv nydyrking.

Et sterkt jordvern er nødvendig for å nå *FNs bærekraftsmål* om å utrydde fattigdom og sult, bærekraftige byer og samfunn, ansvarlig forbruk og produksjon, å stoppe klimaendringene og å ivareta liv på land.

I dette ligger en klar forpliktelse til å sørge for at vår befolkning er mest mulig sjølforsynt, og at en i størst mulig grad unngår import og å leve på andre lands arealer.

Norge har ut fra dette et etisk ansvar for å ta vare på sin matjord, som er en knapphetsressurs.

Ivaretagelse av dyrket mark er nødvendig for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft.

I høringsutkast for *Tiltaksplan for jordbruket i Innlandet* vises det til FNs bærekraftsmål i kapittel for klimatilpasning og bærekraft. Her omtales blant annet at regjeringen har vedtatt en handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030; *Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening*, og at denne er viktig for å fremme bærekraftige matsystemer nasjonalt og globalt.

Jordvernalliansen i Innlandet mener imidlertid at det kommer altfor dårlig fram i tiltaksplanen at bærekraftsmålene fordrer et styrket jordvern.

Vi viser her til at regjeringen i brev til alle landets kommuner 8. januar 2021 ga klar beskjed om å vektlegge jordvern i arbeidet med å nå FNs bærekraftsmål.

Vi viser videre til at en enda mer eksplisitt føring ligger i nasjonal jordvernstrategi:

Stortinget strammet i juni 2021 inn det nasjonale jordvernmålet. Maksimalt 3000 dekar dyrket mark skal nå omdisponeres årlig, mens målet tidligere lå på maksimalt 4000 dekar. Omdisponeringen skal dermed ned med en firedel. Denne kraftige innstramningen må få konsekvenser for all kommunal og regional arealplanlegging, samt for overordnede kommunale og regionale planverk.

Det er viktig at en tiltaksplan for jordbruket gir et tydelig signal om en strengere praksis som følge av det innstrammede jordvernmålet. I Innlandet tas store matjordarealer til utbygging av samferdsel. Dette borger for at Innlandet ikke kan ta av sine viktige og gode matjordressurser til nærings-, bolig- og fritidsbebyggelse. Statistikken viser også klart et behov for innskjerping i Innlandet. SSBs sammenstilling av KOSTRA-tallene viser at Innlandet var øverst på lista over hvilke fylker som omdisponerte mest dyrket mark i 2020, med 900 dekar omdisponert.

Vi viser til følgende avsnitt i høringsutkastet til Tiltaksplan for jordbruket i Innlandet under kapittel Beredskap og matsikkerhet:

«Matvareforsyning er definert som en kritisk samfunnsfunksjon. Det er viktig å opprettholde tilfredsstillende nasjonal matvareproduksjon ut fra et sikkerhetsperspektiv. Det er i denne sammenheng viktig at produksjonsarealene blir ivaretatt og forvaltet på en bærekraftig måte. Det er utarbeidet en nasjonal jordvernstrategi som innebærer en målsetting om at årlig omdisponering av dyrket jord skal være redusert til 3000 daa innen 2025. Denne målsettingen har stor betydning for eventuell omdisponering av dyrket mark i Innlandet. For å kunne ivareta en høy matsikkerhet, er det også essensielt at vi opprettholder de ulike produksjoner og produsentmiljøer slik at driftsapparat, kompetanse og arbeidskraft er operative. Foredling og distribusjon er også viktige element i vurderinger av matvaresikkerheten. Det er viktig at matforsyningskjeden er robust og fleksibel.»

Selv om jordvernstrategien omtales i dette avsnittet, står det ikke noe aktivt om hvordan den skal følges opp, og på hvilken måte det innskjerpede jordvernmålet skal følges opp i Innlandet.

Jordvernalliansen i Innlandet foreslår følgende tydeliggjøring – våre forslag til tilføyelser er markert med gult:

«Matvareforsyning er definert som en kritisk samfunnsfunksjon. Det er viktig å opprettholde tilfredsstillende nasjonal matvareproduksjon ut fra et sikkerhetsperspektiv. Det er i denne sammenheng viktig at produksjonsarealene blir

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET

ivaretatt og forvaltet på en bærekraftig måte. Det er utarbeidet en nasjonal jordvernstrategi som innebærer en målsetting om at årlig omdisponering av dyrket jord skal være redusert til 3000 daa innen 2025. Dette innebærer at omdisponeringen skal reduseres med en firedel, noe som må få konsekvenser for regional og kommunal arealplanlegging. For å nå målet, trengs aktive og konkrete tiltak. Innskjerpingen skal følges opp av Statsforvalteren overfor kommunene for å sikre en strengere praksis enn tidligere. Denne målsettingen har stor betydning for eventuell omdisponering av dyrket mark i Innlandet. I tillegg har regjeringen i Hurdalsplattformen lagt inn et mål om ytterligere innskjerping til maksimal årlig omdisponering på 2000 dekar/år. For å kunne ivareta en høy matsikkerhet, er det også essensielt at vi opprettholder de ulike produksjoner og produsentmiljøer slik at driftsapparat, kompetanse og arbeidskraft er operative. Foredling og distribusjon er også viktige element i vurderinger av matvaresikkerheten. Det er viktig at matforsyningskjeden er robust og fleksibel.»

Videre foreslår vi at jordvern omtales i selve tiltaksdelen i slutten av dokumentet, under Mål: 3. Biologiske ressurser og returstrømmer. Under Alle produksjoner foreslås følgende:

Tiltak: Bidra til et styrket jordvern i Innlandet slik at en når målene i nasjonal jordvernstrategi, gjennom blant annet rådgiving og strengere oppfølging av kommunene. Opplysningsarbeid om jordvern, med praktiske råd og tiltak.

Ansvar/samarbeidspartnere: Statsforvalteren og kommunene, samt et styrket opplysningsarbeid som også fylkeskommunen og faglaga bidrar til.

Jordvernalliansen i Innlandet bidrar gjerne videre i arbeidet for å nå målene i nasjonal jordvernstrategi.

Med vennlig hilsen arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet,

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Opsal jr	Odd Erik Kokkin	Stephan Viehmann	Lars Arne Mjørland
Innlandet Bondelag	LO i Innlandet	Naturvernforbundet i Innlandet	Innlandet Bondelag

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET